

SANAYİDE YÜKSEK ENFLASYON, HIZLI KÜÇÜLME...(41)¹

Mustafa Sönmez²

Özet

Türkiye ekonomisi, yüksek-yapışkan bir enflasyon ve özellikle döviz fiyatlarının artışıyla patinaj yapan, giderek üretimde daralmaya hatta küçülmeye giden bir konjonktüre girdi. İmalat sanayisinde ağırlıklı hissedilen yüksek enflasyon ve üretimde gerileme, öteki sektörleri ve hizmetler alanını da etkisi altına almış görünüyor. Türbülansın, yüksek enflasyonun yanında yüksek faizin yol açtığı daralma ile bir stagflasyona, yani baş edilmesi güç bir krize dönüşme eğilimleri daha belirginlik kazanmaya başlıyor. Yılın son çeyreğinden başlayan ve ne kadar süreceği kestirilemeyen bir krizin gelişmesi ise çok muhtemel gibi görünüyor.

Ağustos ayının artışları ile birlikte belirginlik kazanan ve gelecek için de endişeli beklentilere yol açan yüksek enflasyon, 13 Eylül'de artırılan faizlere rağmen dövize daha çok yönelik ve döndürülemeyen dış borçlardan oluşan sorunlar yumağının, Türkiye ekonomisini IMF müdahalesine daha fazla sürükleyecek potansiyeli hızla büyüyor. Buna karşılık, AKP rejiminin sorunlara çözüm bulmadaki ataleti, yetersizliği ekonomideki kanamayı artırarak topyekun bir yoksullaşmayı, korkutucu bir işsizliği ve kaosu da davet ediyor.

Ağustos'taki tırmanışla birlikte, tüketici fiyatlarında artış, yıllık yüzde 18'i, üretici (sanayici) fiyatlarında da yüzde 32'yi buldu.

Önümüzdeki aylarda artışların hız kesmesi beklenmiyor, yılın en az yüzde 20'yi bulan bir tüketici enflasyonu ile biteceği tahmin ediliyor. Enflasyonun bu boyutlara ulaşmasında etkili olan nedenlerin yapısal özelliği, bu sorunun aşılmasının daha uzun vadeli ve etkili teşhis, tedaviler gerektirdiğine de işaret ediyor.

Türkiye'de enflasyonu yüzde 20 gibi ürpertici bir basamağa doğru iten ana etkenlerden biri tarım-gıda ve bir diğeri de döviz fiyatlarındaki artışla ilgili. Bu yapısal sorunlara kısa sürede çözüm üretilmesi pek olası görünmüyor. Artırılan TL faizlerine rağmen, dövizde tırmanılan yerde tutunma ve artacak enflasyonla yeniden dövize yönelme ihtimalleri azalmıyor. Yılın üçüncü çeyreğinde önce durgunluk, son çeyreğinde küçülmeye yönelik beklenirken, daralmanın 2019'un tamamına hakim olması muhtemel görünüyor.

Yaşanmaya başlayan kriz, özellikle ücretli, emekli, alt sınıfları hızlı bir kısıpaca almış görünüyor. Yüksek enflasyonla gerileyen reel gelirler geçim sorununu artırırken tırmanan işsizlik ikinci kısıpacı oluşturuyor. Hanehalkının tüketici kredisi ve kredi kartı borç yükü altında olması ve bunun geri ödenmesi sorunları da önemli bir başka kısıpacı oluşturuyor.

¹ Dergimiz için özetlenen Sanayinin Sorunları ve Analizleri 41'in tam metnine <http://www.mmo.org.tr/yayinlar/> adresinden ulaşabilirsiniz.

² İktisatçı-Yazar, Makina Mühendisleri Odası Danışmanı

GİRİŞ

Türkiye ekonomisi, yüksek-yapışkan bir enflasyon ve özellikle döviz fiyatlarının artışıyla patinaj yapan, giderek üretimde daralmaya giden bir konjoktüre girdi. İmalat sanayisinde ağırlıkla hissedilen yüksek enflasyon ve üretimde gerileme, öteki sektörleri ve hizmetler alanını da etkisi altına almış görünüyor. Türbülansın, yılın son çeyreğinden başlayan ve ne kadar süreceği kestirilemeyen bir krize dönüşmesi ise çok muhtemel gibi görünüyor.

Ağustos ayının artışları ile birlikte belirginlik kazanan ve gelecek için de endişeli beklentilere yol açan yüksek enflasyon, dövize daha çok yöneliş ve döndürülemeyen dış borçlardan oluşan sorunlar yumağının, Türkiye ekonomisini IMF müdahalesine daha fazla sürükleyecek potansiyeli hızla büyüyor. Buna karşılık, AKP rejiminin sorunlara çözüm bulmadaki ataleti, yetersizliği ekonomideki kanamayı artırarak topyekun bir yoksullaşmayı, korkutucu bir işsizliği ve kaosu da davet ediyor.

YAPIŞKAN-YÜKSEK ENFLASYON

Ağustostaki tırmanışla birlikte, tüketici fiyatlarında artış, yıllık yüzde 18'i, üretici (sanayici) fiyatlarında da yüzde 32'yi buldu. Bu oranlar, Arjantin dışında yükselen ülkelerde yok. Hatta çoğu ülkede çift haneli enflasyon bile yok.

Önümüzdeki aylarda artışların hız kesmesi beklenmiyor. Yılın en az yüzde 20'yi bulan bir tüketici enflasyonu ile biteceği tahmin ediliyor. Enflasyonun bu boyutlara ulaşmasında etkili olan nedenlerin yapısal

özelliği, bu sorunun aşılmasının daha uzun vadeli ve etkili teşhis, tedaviler gerektirdiğine de işaret ediyor.

Türkiye'de enflasyonu yüzde 20 gibi ürpertici bir basamağa doğru iten ana etkenlerden biri tarım-gıda, öteki döviz fiyatlarındaki artışla ilgili.

Türkiye kendine yeten bir tarım sektörüne sahipken izlenen yanlış politikalar ve tarımın ihmali ile yılda 9 milyar dolar ithalat yapar duruma düştü. Türkiye'de gıda arzı eksikliği enflasyonun en önemli nedenlerinden biri. Yaklaşık 81 milyon nüfusun beslenme ihtiyaçlarını karşılayacak kadar tarımsal ürün ve gıda üretmeyen Türkiye, bu ürünlerin de ithalatçısı durumuna geldi. Arz eksikliği fiyatları yukarı çekiyor. Örneğin taze sebze ve meyve fiyatlarındaki yıllık artış yüzde 38 gibi ürkütücü bir boyuta ulaşmış durumda.

Enerji yönünden dışa bağımlılığı yüksek olan Türkiye'de artan dünya enerji fiyatlarının yanı sıra, TL'nin yılbaşından bu yana yüzde 55 değer kaybı ya da dolar fiyatının yüzde 78 artışı, yıllık enerji ürünü fiyatlarındaki artışı da yüzde 21'in üzerine çıkardı.

Aralarında otomobil, beyaz eşya, elektronik, mobilyanın olduğu dayanıklı tüketim mallarındaki Ağustos ayı artışı yüzde 5 ilâ 6 arasında değişirken yıllık artış ise yüzde 30'u buldu. Bu ürünlerin ağırlıkla ithal girdi-parça kullanılarak üretildiği anımsandığında döviz fiyatlarındaki olağanüstü çıkışlar, bu ürünlerin üretiminde yüksek maliyet artışlarına yol açtı. Dolayısıyla bu ürün-

lerdeki fiyat sıçramaları, doğrudan dövizdeki artışla ilgili. Nitekim Merkez Bankası bu durumu şöyle ifade ediyor: "Dayanıklı ve diğer temel mallar grubundaki fiyat artışları, döviz kuru kaynaklı olarak genele yayılmaya devam etmiştir."

Merkez Bankası'nın bir diğer önemli saptaması da şu: "Ağustos ayında, tüketici fiyatları üzerindeki üretici fiyatları kaynaklı maliyet baskıları oldukça güçlenmiştir."

SANAYİCİ FİYATLARI

Üretici, yani sanayicinin zamları Ağustos ayında yüzde 6.6'yı bulurken yıllıkta yüzde 32'ye tırmandı. Bunun da ağırlıkla ithal enerji ve ithal girdi kullanan sanayinin karşı karşıya kaldığı yüksek döviz artışları ile ilgili olduğu açık.

İthal girdi fiyatındaki artışlar, maliyetleri, dolayısıyla sanayicinin fiyatlarını artırıyor, tüketiciye mal ulaştırılan perakendeci de bu fiyatları yansıtılabildiği kadar yansıtmak durumunda kalıyor. Bu durumun önümüzdeki aylarda da sürmesi bekleniyor. Çünkü tüketici fiyatları ile üretici fiyatları arasındaki makas 14 puana kadar çıkmış durumda. Bu, talep olması halinde tüketiciye yansıtılması muhtemel bir zam yığınağı anlamına geliyor. Nitekim Koçtaş Genel Müdürü Alp Önder Özpamukçu'nun 12 Eylül tarihli Sözcü'de yer alan demeci ilginçtir; Artık döviz üzerinden kiralama anlayışından çıkılması gerektiğini vurgulayan Özpamukçu, fiyatlandırmaların tüketiciye ve alım gücüne göre yapıldığını, üretici fiyat endeksi ile tüketici fiyat endeksi

arasında 12 puanlık fark olmasına rağmen bunun piyasaya yansıtılmadığını kaydetti. Özpamukçu, "Fiyat artışlarını peyderpey yapılarak çekmecemizde bekletiyoruz. Biz bu rakamları fiyatlara yansıtırsak ekonomi durur. Kayıtdışı rasyoları Avrupa'nın bir hayli üstünde" değerlendirmesini yaptı.

Sanayinin genelinde Ağustos fiyat artışı yüzde 6,6 ve yıllık yüzde 32,1 olurken imalat sanayisinde fiyat artışı daha sert seyretti. İmalatta aylık artış yüzde 7,3'ü bulurken yıllık artış yüzde 33,3 olarak gerçekleşti ve geneli 1 puan geçti.

İmalat sanayisinin kendi içinde de bazı alt sektörlerde geçen yıla göre büyük yükselişler söz konusu. 2017 Ağustos'unda yıllık artış imalat sanayisinde yüzde 18'e yakın gerçekleşmişken 2018 Ağustos'unda yılın yüzde 33,3'ü bulması, olağan dışı bir sıçrama olarak okunabilir. Bu sıçrama özellikle bazı alt dallarda çok daha yüksek. Örneğin dünya enerji fiyatlarının yükselişine içeride döviz fiyatlarının hızlı artışı eklenince, rafine petrol fiyatları 2017'de yüzde 43,5 yıllık artmış iken 2018 ağustosundaki yıllık artış yüzde 120'yi geçmiş durumda.

Hem dünya emtia fiyatlarındaki artışlar hem de döviz fiyatlarındaki artışla birlikte demir-çelik başta olmak üzere, ana metaldeki 2018 yıllık artışı yüzde 62'yi bularak önceki yılı 20 puana yakın geride bıraktı.

Yine kimyasal ürünlerdeki yıllık artışların 25 puandan fazla artarak yüzde 47'ye yaklaştığı gözleniyor.

Beyaz eşyayı içeren fabrikasyon

metal ürünlerde de yıllık artışların yüzde 41'e yaklaştığı ve önceki yılın artışlarını 23 puana yakın geçtiği görülüyor.

Otomotivi içeren motorlu kara taşıtlarında yıllık artış yüzde 38,5'a ulaşırken, bir önceki yılını 22 puan geride bırakmış görünüyor.

Önümüzdeki aylarda fiyatlarda bir yavaşlama beklenmediğinin ipucunu ise yine Merkez Bankası veriyor ve şöyle diyor: "Enerji fiyatlarındaki yükselişin, elektrik ve doğal gaz fiyat artışı ile akaryakıt ürünlerine ilişkin ÖTV düzenlemesinin sarkan etkisine bağlı olarak, Eylül ayında da sürmesi beklenmektedir."

Bu öngörü sadece enerji için yapılmış olmakla beraber, genel için de söylenebilir. Çünkü Eylül ayına girerken de döviz kurunda bir gerileme yok. Enflasyon verilerinin açıklandığı 3 Eylül günü 6,60 TL basamağında olan dolar kuru, ertesi gün 6,75 TL'ye kadar çıktı.

Yüksek enflasyonun öncelikle gelir dağılımını daha da bozduğu biliniyor. Gelirlerini enflasyon oranında artıramayan ve sayıları 19 milyonu bulan özel kesim ücretlilerinin, kamu çalışanlarının sert bir reel gelir gerilemesi yaşadığı açık. Aynı şey sayıları 10 milyonun üstündeki emekliler için de geçerli. Onlar da enflasyon oranının altında bir maaş artışının gerisinde kalarak görece yoksulluk yaşıyorlar.

Yüksek enflasyonun altında seyreden TL faizlerinin, irili ufaklı birikimleri daha çok dövize yöneltmesine ise hiç şaşmamalı. Her ne kadar rejimi yönetenler bunu anlamazlıktan

gelse de, artan döviz fiyatları yüksek enflasyonu, yüksek enflasyon da tasarrufların dövize sığınmasını getiriyor. Rejim ise TL'yi cazip kılabilecek faiz artışlarından kaçınıyor, dövizlerin yükselişini beyhude sözlü müdahalelerle önlemeye çalışıyor.

Nitekim Ağustos enflasyonunun açıklandığı gün yeni bir döviz şoku yaşanıp yaşanmayacağı konuşulurken Merkez Bankası sahneye çıkarak şu açıklamayı yaptı: "Merkez Bankası fiyat istikrarını desteklemek amacıyla gerekli tepkiyi verecektir. Bu çerçevede, daha önce yapılan iletişimle de uyumlu olmak üzere, son gelişmeler dikkate alınarak Eylül ayı Para Politikası Kurulu toplantısında parasal duruş yeniden şekillendirilecektir."

Rutin toplantı 13 Eylül'deydi. Kastedilen TL'de faiz artışı ise şu soru yaygınca soruluyor: Faiz artışı, niye TÜİK enflasyon oranlarını açıklar açıklamaz yapılmıyor da on gün bekleme tercih ediliyor? Döviz fiyatı tırmanışına karşı dalgakıran olarak kullanıldığı düşünülen bu açıklamaların bankanın inandırıcılığını hızla aşındırdığı da yaygın bir kanı.

DÖVİZ FİYATIYLA KANAMA

Ağustos ayı enflasyonunun birikimi ile birlikte daha sık sorulan soru ise şu: Nereye gidiyoruz? Bu kanama nasıl durdurulacak ve teşhis-tedavi doğru mu? Kanamadan kasıt, TL'nin dokuz ayda yüzde 47'yi bulan, durmayan değer kaybı. Başka bir değerlendirme ile dolar fiyatı 12 ayda yüzde 90'a yakın arttı. Yani 2017 Eylül ayında ortalaması 3,5 TL olan doların fiyatı 2018 Eylül ayı ortala-

masında 6,6 TL'yi bularak yüzde 90 yükseldi. Bu olağan dışı bir yükseliştir ve hiçbir işletme buna hazırlıklı değildir.

Dövizde tırmanış ya da TL'de hızlı değer kaybının, 2018 Nisan ayından itibaren ivme kazandığı gözlenmektedir. ABD'de Merkez Bankası FED'in faiz artırması ve yıl içinde en az 2 faiz artırma kararı daha alacağıнын ifade edilmesi, Türkiye benzeri ülkelere yabancı para girişini yavaşlattı, yer yer çıkışlar yaşandı. Yanısıra , Nisan'da alınan erken seçim kararı ile belirsizlik sürecine giren Türkiye iç şartları da dövize yönelişi ve fiyatların tırmanışını getirdi. Buna, 2017'de yüzde 7,4'ü bulan büyümenin kamçılacağı yüksek enflasyon, yüksek cari açık verileri eşlik edince, dövize yöneliş, özellikle dolarlaşma hız kazandı.

Türkiye'nin kendi iç kırılabilirlikleri, risk göstergesini yukarı taşıırken, 24 Haziran Cumhurbaşkanı ve milletvekili seçimlerinin geride kalması ve yeni Cumhurbaşkanlığı sistemi adlı "Tek adam rejimi"nin icraata başlaması, belirsizlikleri, riskleri azaltmadığı gibi, tırmandırdı.

Bu iklimin etkisiyle Temmuz ayında da dolar, TL karşısında değer kazandı ya da TL, dolar karşısında değer kaybetmeye devam etti. Yıllık kayıp, Temmuz'da yüzde 25'i buldu. Ağustos'ta ise denkleme, ABD ile gerilim dahil oldu. ABD'li Rahip Brunson'un tahliye edilmemesi ile yükselen ABD ile gerilimin ekonomiye olumsuz etkilerini, AKP rejimi, Türkiye'ye açılan ekonomik savaş olarak niteledi ve bu gerilim öncesi başlayan ekonomik erozyonun

üstünü örterek yaşanan ekonomik çalkantıyı tamamen ABD'ye bağlamaya çalıştı. Ağustos ayında bu gerilimin de etkisiyle, Türkiye'nin risk primi hızla arttı ve Haziran Temmuz aylarında 300 dolayında seyrederken Ağustos'ta 450 basamağına, Eylül ayında ise 570 basamağına yaklaştı ve Türkiye risk primi ile dünyadaki öteki yükselen ülkelere iyice ayrıştı. Öyle ki en yakınındaki Brezilya'nın 265 dolayındaki risk primini 300 baz puan geride bıraktı.

Risklerin tırmanması ile birlikte, dışarıdan kaynak temini hem zorlaştı hem daha pahalı hale geldi. Bu durum içeride dolar fiyatını biraz daha tırmandırdı. Ortalama olarak Ağustos'ta dolar/TL'deki yıllık fiyat tırmanışı yüzde 63'e çıktı. Ama Eylül'de de önemli bir yavaşlama görülmedi ve ay ortasında, yıllık artış yüzde 90'a , TL'nin değer kaybı da yüzde 47'ye ulaştı.

Kanamaların durması, TL'ye cazibe kazandırmaktan geçiyor. Bu da faiz artışı demek. Uzun süre ayak diretilen TL faizlerinin artışına, özellikle Ağustos enflasyonunun yüksek gelmesinin de etkisiyle, 13 Eylül'de ikna olundu ve Merkez bankası gösterge faizi 625 baz puan artırılarak gösterge faizi yüzde 24'e yükseltildi.

Sert bir artış sayılmasına karşın, faizdeki bu hamle, döviz fiyatında umulan düşüşü getirmedi. Dolar fiyatı 13 Eylül'de 6,15-6,20 bandında kalırken takip eden günde ancak 6 TL dolaylarına geldi. Ancak, görece bir düşüş halinde bile dövize talep öylesine yüksek ki, alıcıların ortaya çıkması ile, döviz fiyatı derhal yükselmekte.

Artırılan TL faizleri ile birlikte, fazla gerilemeyen döviz kuru, Türkiye ekonomisini "yüksek faiz-yüksek döviz" kısıncasına almış bulunuyor. Düşmeyen döviz kuru ile yapılan ithalat, enflasyondaki katılığa, yapışkanlığa kaynaklık etmeye devam ederken, yükseltile faizler, her tür kredi faizini yükselterek piyasalara soğuk bir iklimi de getirecek, kredi kullanımı zorlaşacak, yatırımlar duracak, üretim maliyetlerinde faizin etkisi artacak, kısaca yüksek faiz ekonomide küçülmenin bir başka gerekçesini oluşturacak. Böylece Türkiye, bir yandan yüksek enflasyon, bir yandan da ekonomik küçülmenin, yüksek işsizliğin kısıncası altına giriyor. Bunun "stagflasyon" olarak adlandırılan yapışkan bir kriz olduğu ve uzadıkça uzadığı, ağır tahribatlar yarattığı da tarihte çeşitli ülkelerde yaşanan deneyimlerden biliniyor.

BÜYÜMEDEN DARALMAYA

Türkiye ekonomisi 2018'in ilk çeyreğinde yüzde 7,3 büyüdükten sonra ikinci çeyrek de yüzde 5,2'lik oranla geride kaldı. GSYH'de yılın ilk yarısında ya da 6 ayda sağlanan büyüme, yüzde 6,2 oldu.

Bu büyümenin, 2017'deki dopingli büyümenin devamı olduğunu söylemek gerekir. 2017 boyunca bankalara kredi musluklarını alabildiğine açmaları telkin edilmişti. Kredi Garanti Fonu'ndan sektörlere hızlı kaynak akışı enjekte edilmiş, bazı vergi teşvikleri büyümeyi kamçulamış, dahası, devlet harcamaları ile iç pazarın genişlemesi sağlanmıştı.

Kamu maliyesine ağır yükler geti-

ren banka sistemini ise bugün sınırağına sokan bu dopingli büyüme, 2017'nin yüzde 7,4 ile kapanmasını getirmiş, aynı temponun etkileri 2018 ilk yarısına da taşmıştı. İlk yarıda büyüme, 2017'nin ilk yarısına göre yüzde 6,2 arttı.

2017'nin 4 ve 2018'in ilk 2 çeyreğine hakim olan bu dopingli büyümede ana rüzgarın iç tüketimden, özellikle hanehalkı tüketimi ve devletin tüketim harcamalarından geldiği söylenebilir. Yatırımların büyümeye katkısı daha geride kalırken net ihracatın büyümeye katkısının çok az olduğu gözlenmektedir.

Henüz dolar fiyatlarının görece yatay seyrettiği ve TL faizlerinin de artmadığı, kredi hacminin iktidar garantisini ile genişletildiği bu konjonktür, ithalata dayalı, iç pazara dönük üretimin kısmi olarak canlı geçmesini de sağladı.

Uzatılmış dopingli büyümenin sektörel analizi yapıldığında, 2018 ikinci çeyreğinde yüzde 5,2 büyüme olmasına karşın, baş aktör yapılan inşaat sektöründe büyümenin yüzde 0,8'de kaldığı, tarımda ise yüzde 1,5 küçülme yaşandığı gözleniyor. 2018 ikinci çeyreğinde yüzde 6'ya yakın büyüyen sanayide 2018 ikinci çeyreğinde büyüme yüzde 4,3 e düşürerek tempo azaltırken ticaret, turizm, finans vb sektörlerden oluşan hizmetlerde büyümenin artması dikkat çekmiştir.

Özellikle son 4 çeyrek dikkate alındığında imalat sanayinde ağır da olsa düzenli bir tempo kaybı dikkat çekicidir ve önümüzdeki çeyreklerde yavaşlamanın, hatta küçülmenin bu sektörden geleceğinin işaretlerini içermektedir.

Haziran sonu itibarıyla yıllık bazda hala yüzde 7,8'lik büyümeden söz edebilmek çok önemli tabii ki. Ama büyüme verileri biraz geriden gelen, yaşanmış bitmiş dönemin verileri. 2018 Temmuz ayından itibaren ise ekonomide hızlı bir iklim değişimi başladı ve bu, ekonomiyi önce durgunluğa ardından küçülmeye götürecektir özelliklere sahip bir iklim değişikliği.

Dolar kuru ortalaması yılın ilk çeyreğinde 3,81 oldu. Ortalama kur ikinci çeyrekte 4,37'ye çıktı. Henüz üçüncü çeyreği tamamlamadık, yetmiş günlük sürenin ortalaması 5,37 düzeyinde.

Kur Eylül ortasındaki gibi, 6,40-6,50 bandında kalsa, bu demektir ki yılın son çeyreğindeki ortalama da bu dolaylarda olacak.

Yüksek kur ithalatı ve üretimi, üretim maliyetini zorluyor. Üretici fiyatları kapsamındaki ara mal fiyatlarının son bir yılda yüzde 39. enerji fiyatlarının yüzde 42 arttığı hatırlandığında, bu koşullarda üretimin az artması, hatta daralmaması mümkün görünmemektedir.

Durgunluk, hatta küçülme bu şartlarda kendiliğinden geliyor. Yüksek enflasyon ile baş edemeyen gelirlerle iç tüketim daralıyor, yatırım niyetleri askıya alınıyor, yükselen döviz fiyatları ile firmaların öz kaynakları eriyor, kredilerde geri dönüş zayıflıyor, bankalar firmaları sıkıştırıyor. Bütün bunlar kapasite düşüşleri, firma kapanışları ve beraberinde küçülmeye gidiş demek. Nitekim 4 Eylül'de uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch Ratings Türkiye raporunda 2019 için büyüme oranını yüzde 1,2'ye çekti. Fitch değerlendirmesinde "kayda değer" belirsizliklere değinerek dört önemli riski şöyle sıraladı: Yanlış siyasi adımlar, özel sektörün mali stresinin yükselmesi, jeopolitik gerginlikler ve olası sermaye çıkışları.

Önümüzdeki 12 ayda 230 milyar dolar ya da ayda neredeyse 20 milyar dolarlık dış kaynak bulma mecburiyetindeki Türkiye ekonomisi için Fitch ve benzeri kuruluşların bu tür raporları, kaynak bulma imkânlarının zorlaştığını, bulunsa bile bunun bedelinin oldukça ağırlaştığını ifade ediyor. Çember daraldıkça rota IMF adresine doğru evriliyor. Ama rejimin bunu kabullenip kabullenmeyeceği ya da ne zaman kabulleneceği bilinmiyor. ❄